

OMGAAN MET ROUW

Amersfoort 15 december

Leendert van Genderen

Van buiten en van binnen.

Van buiten een lach,
van binnen een traan,
die ik als ik alleen ben laat gaan.
Ik kan het niet meer,
dit doet mijn hart zo'n zeer.
Op school gaat het niet echt goed,
dat geeft me geen moed.
En thuis ook niet echt fijn,
geen plek waar ik mezelf kan zijn.
Als iedereen zou zien,
wat er in mij schuilt,
dat ze diep van binnen huilt,
dan zouden ze anders over me denken.
En dit verdriet me niet schenken,
zal de zon in mijn hart gaan schijnen,
En mij verdriet verdwijnen?

VRAGEN/GEDACHTEN

- Is het mijn schuld?
- Wie gaat er voor mij zorgen?
- Waarom moest mij dit overkomen?
- Waarom voel ik niets, wat is normaal?
- Ik ben niet meer belangrijk voor mijn ouders?
- Hoe moet ik rouwen?
- Mag ik nog lachen?
- Durf ik nog contacten aan te gaan?
- Ik wil het verdriet niet voelen.
- Wat vinden anderen van mij, ze doen anders.
- Hoe kan ik voor mijn ouders zorgen.
- Na 3 maanden moet het over zijn.
- .....
- .....

AANDACHTSPUNTEN

- Wat is rouw
- Verliescirkel
- Omgaan met verstoorde rouw
- Loyaliteit en rechtvaardigheid
- Verlieservaring of verliesstrauma
- De rol van school
- In contact met de leerling
- Afsluiting

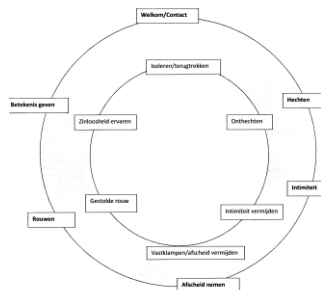
WAT IS ROUW?

Grote smart of droefenis na een verlies.

- Verdriet en geluk horen bij elkaar; rouw is de achterkant van liefde.
- Het is als een vingerdruk voor iedereen anders.
- Als je intens rouwt, dwaal je door onbekend landschap waar niemand je kan volgen.
- De prijs die je betaalt voor de verbinding die je bent aangegaan.
- Rouwende kinderen zijn niet ziek, ze zijn gezond en hebben een moeilijke levenservaring.

VERLIESCIRKEL

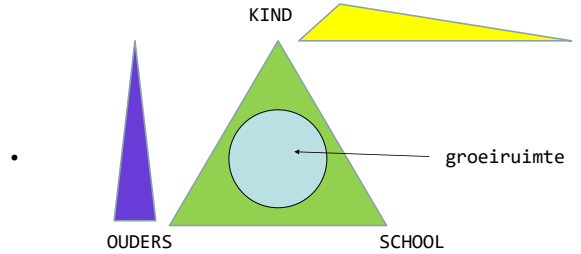

ROUWTAKEN

0	- Je leert omgaan met verdriet	- ontmoeten
1	- Beseffen dat de ander echt dood is	- erkennen
2	- Omgaan met de warboel aan gevoelens	- herkennen
3	- Verder leven met het gemis en met de herinnering	- verkennen
4	- Je pakt het leven weer op met de ander in je hart	- verbinden

DYNAMISCHE DRIEHOEK

LOYALITEIT

• Verticaal

Onverbrekelijk
Asymmetrisch

Horizontaal

Kan verbroken worden
Symmetrisch

OVERLEVEN

Verlieservaring - Verliestrama

Traumatisch deel - kwetsbare en pijnlijke stuk
Overlevingsdeel - contact met de buitenwereld

Binnenkant en buitenkant

Schildpad, oester, egel, clown, hond

Wie mag er binnenkomen?

Tranen zijn de
woorden die
je hart niet
kan vertellen

ROL VAN DE SCHOOL

- Protocol:
- Melding
  - Informeren
  - Verwerken
  - Nazorg
  - Afhandeling

BEGELEIDEN MAAR HOE?

Aanwezigheid en aandacht zijn het belangrijkste.

- Aandacht voor de behoefte gezien te willen worden.
- Laten weten dat je chaos en pijn bij de ander ziet.
- Kunst van het niets doen, de pijn verduren
- Aandacht voor het op eigen wijze rouwen.
- Betrouwbare aanwezig.
- Basis leggen voor verdere interventies
- Uitleg over rouw en verdriet
- Ruimte voor emoties
- Aandacht voor loyaliteit, onrecht, erkenning en meerzijdige partijdigheid
- Zoeken van hulpbronnen.

IN DE KLAS?

- Veiligheid een eerste voorwaarde bij bespreken van kwetsbare onderwerpen
- Maak het onderwerp bespreekbaar.
- Doe iets voor de rouwende leerling of zijn of haar ouders.
- Iedereen reageert verschillend, geef hier ruimte voor
- Houd er rekening mee dat vaak ander verdriet naar boven komt
- Geef aandacht aan leerlingen, vul niet in wat ze nodig hebben.
- Durf jezelf kwetsbaar op te stellen, vertel wanneer dit past iets over een eigen verlies ervaring.
- Houd je eigen grenzen in de gaten, evt door verwijzen
- Stel grenzen. Ruimte voor verdriet en emoties zijn goed en het leven gaat ook verder. En we houden ons aan de regels.

JE KUNT VAN BETEKENIS ZIJN

